

DOPORUČENÍ PRÁVNÍHO ODDĚLENÍ UHK K UZAVÍRÁNÍ SMLUV O DÍLO S FYZICKÝMI OSOBAMI NEPODNIKATELI

Uzavírání smluv o dílo s FO-nepodnikateli se z mnoha různých důvodů uvedených níže **nedoporučuje**. Přesto však, Právní oddělení UHK na základě **vyhodnocení každého individuálního případu** pravidelně poskytuje součinnost s jejich uzavíráním, případně doporučí jiný postup.

Podmínky, které Právní oddělení UHK pro uzavření smlouvy o dílo vyhodnocuje, jsou zejména následující:

- zhotovitel je či není zaměstnancem UHK (případně zda existuje výrazná temporální proximita),
- na tutéž činnost neexistuje uzavřená pracovní smlouvu nebo dohoda (jedna osoba by neměla vykonávat stejnou činnost ve dvou rolích – tj. v jedné jako zaměstnanec, v druhé jako zhotovitel FO – nepodnikatel),
- uzavření smlouvy o dílo je naplánováno a avizováno v dostatečně předstihu, a to zejména u cizinců (typickou situací, s kterou se Právní oddělení setkává, je, že se publikuje článek a po několika týdnech či měsících se zjišťuje, jak by bylo možné jej zpětně proplatit – u cizince se srážkovou daní to může být zcela nemožné, jelikož srážková daň musí být odvedena v tomtéž období),
- předmětem činnosti je jednorázové, ucelené, definovatelné dílo (něco „předatelného“, kde lze postupovat méně striktně. Naopak delší spolupráce, „služby“, kontinuální činnost, neomezená činnost již bývá problematická),
- zda jde o opakovanou činnost,
- nejedná se o účast na výuce,
- nejde o zjevné obcházení zákoníku práce a povinné odvody,
- zhotovitel poskytne UHK vlastní účet,
- pokud se jedná o cizince, víme dostatečně dopředu kde je jeho daňová rezidence (a v případě cizinců z některých třetích zemí počítáme se srážkovou daní),
- rizika a možné dopady pro UHK které by v daném případě mohly nastat při uzavření smlouvy o dílo.

V případě, že některé či více ze shora uvedených podmínek nelze splnit, Právní oddělení UHK doporučuje uzavření DPP/DPČ nebo alespoň aby se jednalo o fyzickou osobu podnikající.

Uzavírat smlouvy o dílo pak není problematické zejména v případech:

- jednorázová přednáška (bez další účasti na výuce, zhotovitel pouze odpřednáší a odejde),
- vyhotovení oponentského posudku bez účasti na obhajobě,
- sepsání (konkrétního, definovaného) článku, vyhotovení (konkrétního) překladu,
- fakulty používají i pro proofreading (byť zde existuje riziko v tom, že „proofreading“ – jazyková korektura – znamená činnost standardně živnostensky provozovanou, tedy zhotovitelem by spíše měla být fyzická osoba podnikající),

- vyhotovení ucelené věci, kterou lze považovat za autorské dílo (grafická úprava, natočení videa či podobně).

Za rok 2025 pak Právní oddělení eviduje celkem 74 smluv o dílo. Z toho:

- 19 smluv na přednášku,
- 12 smluv na workshop (pro akademiky nebo mimo výuku – nikoliv pro studenty v rámci výuky),
- 1 smlouva na „odbornou účast na diskusi“,
- 13 smluv na oponentský nebo recenzní posudek,
- 3 smlouvy na vypracování shrnující studie/analýzy,
- 5 smluv na publikační činnost – články,
- 10 smluv na vypracování evaluace jako člena poradního orgánu,
- 3 smlouvy na modeling v rámci módní přehlídky,
- 1 překlad,
- 1 na „copy-editorial work“,
- 1 na „sazbu sborníku“,
- 4x „komentování konferenčních příspěvků a recenzování souvisejících studií“ (zde nakonec uzavřeno i přes nedoporučení Právního oddělení UHK, jelikož nebyl dostatečně definován předmět díla)
- 1x „expert consultations contributing to creation of publication“ (opět uzavřeno i přes nedoporučení z důvodu nevhodného předmětu díla).

Níže uvádíme podrobnější důvody, kvůli kterým se uzavírání smluv o dílo s fyzickými osobami nepodnikateli spíše nedoporučuje a další důležité okolnosti:

1. Předmět smlouvy a vhodnost smlouvy o dílo

Obecně by dle českého práva s fyzickými osobami – nepodnikateli měl být uzavírán v zásadě pouze pracovněprávní vztah (pracovní poměr, DPP nebo DPČ). Tato úprava a metodika je převážně z důvodu zabránění obcházení zákoníku práce, BOZP, daňových předpisů apod.

Není-li osoba podnikatel, lze se v zásadě automaticky domnívat, že se jedná o tzv. „**závislou činnost**“ (která nemá jasnou definici a posuzuje se případ od případu, nicméně zohledňuje se období, opakovanost, odpovědnost, udělování pokynů, způsob vypočítávání odměny apod.), která může být řešena pouze v režimu zákoníku práce, nijak jinak. V případě pochybností lze mít za to, že se činnost FO – nepodnikatelů považuje spíše za závislou, resp. že je **důkazní břemeno na nás jako objednateli, zda se o takovou činnost nejedná**.

V minulosti jsme – tam kde to nebylo možné jinak či by to bylo neúnosně neefektivní (například zahraniční přispěvatel přijede vykonat jednu přednášku, zahraniční přispěvatel vytvoří samostatný oponentský posudek a neúčastní se obhajoby, u kterýchžto případů by zvýšená administrativa související se zaměstnáním cizince zdaleka neodpovídala rozsahu smlouvy) zavedli možnost, kdy s danou osobou uzavřeme smlouvu o dílo (tedy samostatnou, nezávislou činnost) a toto jednorázové dílo pro nás vykoná jako nezávislou činnost (de facto OSVČ), byť nepodnikatel. Vždy se však musí jednat o **smlouvu o dílo** (které by se přinejhorším dalo

považovat za dílo autorské), tzn. singulární, ucelená, specifikovatelná věc, která se dá vytvořit, popsat, předat a ukončit. Nikdy se nesmí jednat o opakovanou činnost, služby, věc neúplně určenou/specifikovanou, odměňovanou dle času apod., která by vedla **úsudku o závislé činnosti**.

Například to, zda s danou osobou máme uzavřený pracovněprávní vztah může být považováno za pokus o obcházení přesčasů, či o skrytý souběžný pracovní poměr; zároveň pokud v jednom vztahu je na nás protistrana závislá a ve druhém ne, vyvolává to pochybnosti o „nezávislosti“ druhého ze vztahů.

Dále, pokud jsme takový vztah s danou osobou měli uzavřený v minulosti na tutéž činnost, by mohlo být vyhodnoceno jako obcházení odvodů či ZP. A konečně, pokud na danou činnost standardně uzavíráme pracovněprávní vztah, pak je komplikované odůvodnit, že v daném případě se nejedná o činnost, kterou jinak standardně považujeme za „závislou“).

Pokud totiž nemáme dobře zdůvodněno, že jde o činnost, která není činností závislou, může vznikat riziko, že neobhájíme **tzv. zastřenou činnost závislou**, na kterou by měl být uzavřený pracovněprávní vztah. Taková činnost může být ze strany kontrolních orgánů považována za černé zaměstnávání, tedy:

- obcházení zákoníku práce a souvisejících práv a povinností vůči zaměstnanci (a to včetně minimální mzdy a dalších)
- obcházení předpisů o vedení pracovněprávní dokumentace, přestupek na rovině uzavírání pracovněprávních smluv apod.
- obcházení zákona o zaměstnanosti, vstup na trh práce apod.
- obcházení předpisů BOZP a PO,
- obcházení daňových povinností a povinných odvodů (od určité částky se může jednat i o trestný čin)

Sankce pak mohou být až do výše **2.000.000 Kč** v případě porušení stanovené povinnosti při vzniku, změnách, skončení pracovního poměru, dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti nebo v případě nezajištění, aby zaměstnanec nepřekročil zákoníkem práce stanovený rozsah práce konané na základě dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti; případně až do výše **10.000.000 Kč** v případě **neuzavření písemné pracovní smlouvy, dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti**.

I z toho důvodu Právní oddělení UHK skutečně důrazně apeluje na opatrnost při uzavírání smluv o dílo, u nichž nejsme přesvědčeni, že si její uzavření obhájíme.

2. Státní příslušnost a související otázky

Bude-li se zahraniční protistranou – FO – nepodnikatelem uzavírána smlouva o dílo a jedná-li se o vhodný předmět díla, je dále vždy nutné ověřit následující skutečnosti:

- státní příslušnost/národnost zhotovitele,
- aktuální místo pobytu zhotovitele,
- místo daňové rezidence zhotovitele,
- v ideálním případě i místo narození (u srážkové daně by mělo být uváděno ve formuláři) zhotovitele.

Podle těchto informací lze určit, zda je protistrana ze země, se kterou má ČR uzavřenou dohodu o zamezení dvojího zdanění (přehled těchto smluv je zde: <https://www.mfcr.cz/cs/zahranici-a-eu/smlouvy-o-zamezeni-dvojiho-zdaneni/prehled-platnych-smluv>).

Pokud s takovou zemí ČR **má** uzavřenou bilaterální dohodu, pak se použije smlouva, jejíž vzor rozesílala kolegyně Mgr. Vetterlová na fakulty již v roce 2021, tzn. smlouva se zahrnutými ustanoveními o těchto skutečnostech (na vyžádání můžeme znovu rozeslat).

Pokud s takovou zemí **nemá** ČR uzavřenou bilaterální dohodu, pak se v drtivé většině případů má odvádět srážková daň na FÚ – pro tyto účely se používá specifická, samostatná smlouva o dílo – **vždy v kooperaci s PO a EO**. Výpočet jednotlivých částek, tzn. kolik jde protistraně a kolik jde do srážkové daně je zapotřebí dělat v kooperaci s ekonomickým oddělením UHK, za právní oddělení pro toto nemáme potřebou expertizu.

Nad rámec toho by mělo být prověřeno, že protistrana není na sankčních seznamech, že uvádí opravdu svůj bankovní účet (ne například účet instituce apod.), v jaké měně se bude posílat (a jaký se tedy použije přepočít) apod.

Zpracovali v Hradci Králové dne 6. 2. 2026

Mgr. Tomáš Cvrček, vedoucí právního oddělení

Mgr. Martin Zubr, právník

